

DOCTOR DOCEERT

XXXIX.   Techniek.   door Manuel Nepveu

Als je aan de Harrie Boerkamps van deze wereld vraagt wat het schaakspel zo aantrekkelijk maakt vallen de woorden "spektakel", "combinaties" en "koningsaanval" nogal snel. En inderdaad, spektakel *is* heel mooi, combinaties *zijn* soms heel erg aantrekkelijk en een koningsaanval *doet* je denken aan een openbare terechtstelling. Ik kan mij voorstellen dat schakers hier warm voor lopen.

Maar het edele schaakspel kent ook nog een geheel andere dimensie, de dimensie van de "techniek". Er zijn mensen die deze kant van het spel saai vinden, niet interessant, een noodzakelijke plichtpleging. Ik ben het niet met ze eens. Maar dat vermoedden de trouwe lezertjes van deze rubriek waarschijnlijk al. Trouwens, wat wordt er eigenlijk onder het begrip "techniek" verstaan?

Het is een wat vaag begrip, maar kenmerkend is dat je techniek in ruime mate leren kunt, uit boeken bijvoorbeeld. Techniek is het vermogen een verzameling eenvoudige "gedragsregels" op het schaakbord toe te passen in standaard-situaties. Niet iedereen zal evenveel techniek kunnen leren, maar het is in principe wel "leerbaar".

Ik moet denken aan het verhaal dat de wiskundige Gauss nog voor z'n tiende in de gaten had hoe hij de som van de natuurlijke getallen een tot en met honderd kon bepalen zonder ze als een domme os een voor een bij elkaar op te tellen.

Wat hij *zelfstandig* ontdekte, leren de middelbare scholieren als (een) "*techniek*".

Hoewel de technische kant van het schaakspel zeker niet uitsluitend naar voren komt in het eindspel, is deze fase wel die waarin de techniek domineert. Het is tevens de fase

waarin een oordeel, een vonnis over een stelling concreet gestalte krijgt. En vooral als er sprake is van een duidelijke planmatigheid, lijkt het spel in deze fase soms, net als de grofste en beledigendste koningsaanval, op een openbare executie.

Wat een openbare executie is weten wij in Nederland niet meer. Waar een welmenende Amsterdamse huisvader aan het eind van de achttiende eeuw zijn zoons des zondags voor een leerzame wandeling langs het galgenveld de Volewijk voerde en zo de lessen van de opvoedkundige dichter Hieronymus van Alphen op harde wijze aanvulde, is dat nu al bijna anderhalve eeuw niet meer mogelijk. Het was in Maastricht op de laatste dag van oktober van het jaar 1860 de laatste keer dat in Nederland een onverlaat publiekelijk ter galge ging.

Zo'n executie, ook toen al wel een uitzonderlijke gebeurtenis, moet in die dagen grote indruk hebben gemaakt.

Enige maanden daarvoor was in Gouda nog iemand opgehangen en mijn moeders grootmoeder, die er getuige van was geweest, verhaalde daarover aan mijn moeder. Zij, wederom, vertelde het verhaal ooit door aan mij en later trof ik in geschriften informatie aan die naadloos aansloot bij dat relaas. Ruim honderd jaar na de daad had mijn moeder details genoemd die ze nauwelijks had kunnen verzinnen en die in de literatuur werden bevestigd.

In het eindspel zijn we soms getuige van een openbare executie. Het ambachtelijke, het onontkoombare, dringen deze vergelijking als het ware op. De beul en zijn slachtoffer zijn op kleine ruimte tezamen. We huiveren en voelen ons niet zelden bevredigd dat "regt is geschied". Inderdaad zien we vaak opvallend veel omstanders aanwezig als bij een speler die technisch wordt verslagen de laatste ogenblikken zijn aangebroken.

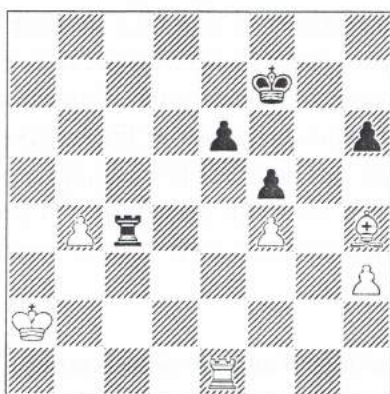
Niet zelden hoor ik verder een "zucht van verlichting" bij de omstanders, wanneer de schaakdood daadwerkelijk is ingetreden en een opgewekt geroezemoes na een periode van ingehouden stilte.

Het verlangen naar de openbare terechtstelling is misschien groter dan wij in onze "beschaafde" tijd wel willen toegeven.

Ook als de metafoor van hierboven U niet bevalt, valt er aan een technische prestatie het nodige te genieten, ook wanneer het allemaal eigenlijk heel eenvoudig is. Immers, hoe vaak zien we niet dat er vreselijk wordt geknoeid als de vis op het droge gehaald kan en moet worden. Hoe vaak slaan we trouwens **zelf** niet aan het knoeien?

Is het dan geen verademing ook eens te zien dat het wél op een goede manier gebeurt? Is het niet heel erg prettig als we het **zelf** ook eens goed doen?

De volgende stelling ontstond in een partij MN- Tan in het Open Promotie toernooi van 1998.

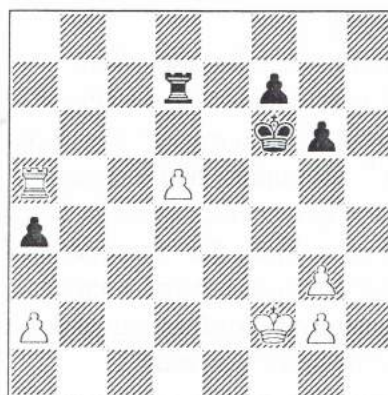
Dat Wit moet winnen is duidelijk. Maar hoe gaat het simpel en doeltreffend tegelijk? Zwart moet wel uit eten gaan als hij remisekansen wil scheppen en in die tijd kan Wit iets nuttigs doen. Er volgde:

34 b5!, Tf4x 35 b6!, Th4x 36 b7, Tb4 37 Tb1 en (1-0), want de zwarte pionnen maken geen

kans tegen de witte overmacht die na het gedwongen Txb7 ontstaat. Dit handelen van Zwart noem ik puur techniek.

De volgende stelling ontstond in een partij IM de Boer-MN tijdens een simultaan in 1991 (Ter vermijding van misverstanden: de Boer gaf de simultaan).

Wit bezit materiaaloverwicht, maar Zwarts toren komt actiever te staan dan zijn Witte collega en dat heeft tot gevolg dat Wit dit eindspel niet kan winnen. Er volgde:

37 Kf2, Ke5 38 Ke3, Td5x 39 Ta4x, Td1 40 Ta5+, Kf6 41 Tc5, Ta1 42 Tc2, Kg5

Zwart gebruikt zijn materiaal zo actief mogelijk. Hij weet bovendien "waar het heen moet" met dit eindspel, de vrucht van het snuffelen in vieze (eindspel)boekjes ..... Dit hele eindspel valt dan ook volledig onder het hoofdstuk van de techniek.

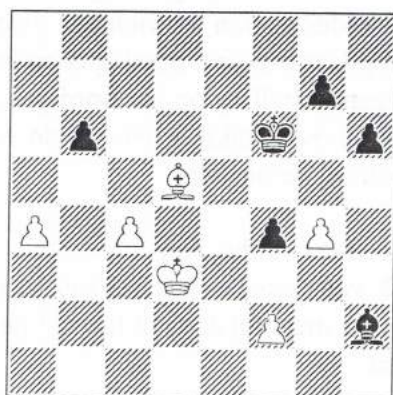
43 Kf3, Tf1+ 44 Tf2, Te1(!) 45 g4, f6 46 Tb2, Ta1 47 Kg3, Kh6 48 Tc2, Kg5 49 Tc5+, Kh6 50 Ta5, Tf1 51 a4, Ta1 52 g5+, fg5x 53 Kg4, Ta2 54 g3, Ta3 55 Ta8, Ta1 56 Kh3, Ta3 57 a5, Ta4 58 a6, g4+(!) 59 Kg2, Kg7 60 Kf2, Ta3 61 a7, Kh7

Zwarts koning blijft pendelen tussen g7 en h7 en doet zo af en toe wat met zijn toren: met dit recept kan hem **niets** gebeuren.

62 Ke2, Kg7 63 Kd2, Kh7 64 Kc2, Kg7 65 Kb2, Ta6 66 Kb3, Ta1 en de Boer hield op met het afnemen van het examen ($\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$). Het eindspel zou ook na verwijdering van de zwarte pionnen nog steeds remise zijn. Maar dat wist U natuurlijk.

In een partij MN-Rebel Decade kwam in 1997 de volgende stelling op het bord.

In dit voorbeeld stijgen Wits handelingen misschien enigszins boven normale techniek uit, maar oordeelt U zelf.

Rebel heeft zojuist iets gegeten op h2 en als gevolg daarvan staat zijn loper iet of wat buiten spel. Ik realiseerde me nu twee dingen: de zwarte loper kan een **hele tijd** buiten spel worden gehouden en ik kan een onstuitbare vrijpion maken op de damevleugel. De witte loper helpt namelijk de bewuste vrijpion tegen vraatzuchtige pogingen van de Zwarte monarch!

De partij ging als volgt verder:

37. Lf3!, Ke5 38 c5!, Lg1 39 Ke2, bc5x 40 a5, h5!? 41 gh5x, c4 42 a6, c3 43 a7, c2 44 Kd2 en uiteindelijk (1-0).

Uw taak om na te gaan dat zetten als 39...b5!? of 40...Kd6 niets aan Zwarts lot kunnen veranderen!

MN

Pech en/of slecht schaken?

Sinds het relaas van Harry Boerkamp over "Slecht Schaken" voel ik mij niet meer alleen op deze wereld en de pijn is ook niet meer zo heftig. Immers, gedeelde smart is halve smart. Tientallen keren gelezen en iedere keer weer de herkenning. In vrijwel dezelfde periode als die van Harry Boerkamp bevonden al mijn bioritmische indicatoren zich ook ver onder de nullijn, ergens in een diep dal.

In de maanden november en december zeven partijen gespeeld met +1-6 als resultaat en ook januari begon in mineur.

Heel lang geleden mijzelf wijsgemaakt dat een 1700-plus maximaal twee wedstrijden achter elkaar kan verliezen. Wellicht om het zelfvertrouwen een beetje op te krikken na een tweede achtereenvolgende verliespartij.

Jarenlang hield deze stelling stand, mede geholpen door het Keizersysteem. Na twee nullen zak je zo ver weg, dat het blazoen weer kan worden opgepoetst.

Toch was het niet kommer en kwel in de familie. Onlangs werd het Oliebollentoernooi georganiseerd. Na afloop bleek dat zoon Richard zich een jaar lang "De Zilveren Oliebol" mag noemen/voelen.

Ik mocht, u raadt het al en het wordt nu eentonig, nul uit zeven noteren. Niet expres alles verloren, het ging vanzelf.

Zelfs Harry, jawel, bond mij aan zijn zegekar.

Op een bepaald moment ben je geestelijk zo diep gezonken dat je blij bent met iedere prijs, maakt niet uit wat voor prijs, als het maar een prijs is, zelfs de poedelprijs is niet te min.

Ieder jaar wordt een poedelprijs uitgereikt. Het zou mij niet kunnen ontgaan. De concurrentie was moeiteloos op fikse achterstand gezet. Zelden zo blij geweest met zeven nullen.

Maar geheel in overeenstemming met de strekking van dit verhaal.....is er dit jaar geen poedelprijs beschikbaar.

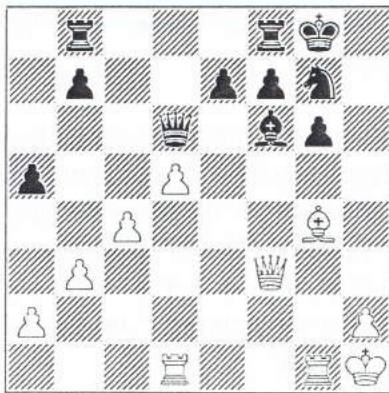
De organisatie had te weinig prijzen ingekocht, van alle te winnen prijzen viel de poedelprijs af, dikke pech en volgend jaar moet het nog slechter.

In de hoop alsnog een prijs te bemachtigen doe ik middels dit schrijven een serieuze gooi naar "De Gouden Eikel"-bokaal.

Dieptepunten, maar voor de nominatie hoogtepunten, zijn onderstaande twee partijen.

Het eerste speelde zich af op zaterdag 7 november 1998. Een invalbeurt in ons eerste, tweede klasse KNSB. Speelde met zwart. Met een beetje geluk (je moet toevallig een tegenstander treffen die zich een paard afhandig laat maken), goed spel en hard werken is de volgende stelling op het bord gekomen:

Marco v.d. Nieuwenhuizen - John Tan
bord 7: voorstel van Willem (aan 8) om samen minimaal anderhalf punt te scoren.

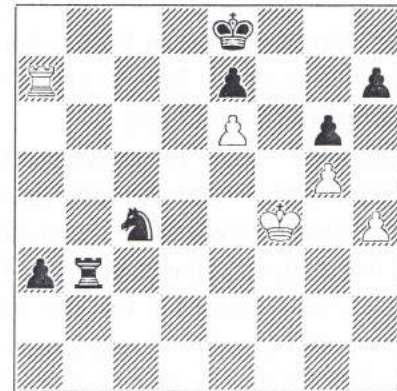
Nog vijf zetten voor de tijdcontrole. Daarna krijg je een uur erbij. Eigenlijk moet je je bezighouden met ongevaarlijke activiteiten zoals het heen en weer schuiven met je koning. Maar ziet u dat de witte koning en dame zich op dezelfde diagonaal bevinden? Na afruil van de zware stukken kan je de partij op techniek uitspelen. De verleiding is groot, dus e7-e5. Na d5xe6 was Dd6-c6 de bedoeling: dames afruilen. Ja, maar... dan slaat wit eerst op f7 met schaak. Dus eerst Dd6xe6.

Helaas Lg4xe6 niet gezien. Stond toch maar slechts twee velden verderop. Willem hield zich wel aan de afspraak.

Dit geintje kostte het eerste een vol matchpunt; die avond heb ik tot half vijf in bed liggen woelen. Sindsdien nooit meer een uitnodiging ontvangen voor het eerste of enig ander team. Er werd zelfs een speler overgevlogen uit Amerika om het seizoen af te maken!

Twee dagen later een externe wedstrijd in het zevende. Speelt evenals het eerste ook tweede klasse, maar dan in de onderbond. Speelde met zwart. Met een beetje geluk (je moet toevallig een tegenstander treffen die zich een paard en een pion afhandig laat maken), goed spel en hard werken is de volgende stelling op het bord gekomen. U leest de overeenkomsten met de vorige partij en raadt dus al de uitslag.

Reinko Baas - John Tan
bord 2: vanwege bewezen onbekwaamheid vertrouwt men mij zelfs in team-7 het eerste bord niet toe

Het verhaal is hier wat korter: na Tb3-b6 gaat de witte pion op e6 verloren. Ja toch? Dus Tb3-b6. Na Ta7-a8 kon de digitale klok worden stilgezet. Sterke drank in ruime mate aanwezig tegen schappelijke prijzen. Er waren twee chauffeurs....en een van hen ben ik, frisdrank dus. Een ongeluk komt zelden alleen.

Is het bovenstaande nu het gevolg van slecht schaken of een kwestie van dikke pech? Het feit dat in november het rechter-achterlicht van de auto stuk

ging, terwijl zo'n lamp normaal gesproken jaren meegaat, wijst op pech.

Het gaat ook om de definitie: bij slecht schaken gaat het om een aantal halve misgrepen (de score op de computer glijdt tergend langzaam naar -99); bij pech gaat het om één forse bok (je moet opgeven waar de score twee zetten geleden nog op +4 staat). Het resultaat blijft overigens hetzelfde.

Geluk bij een ongeluk is deze slechte reeks uitgesmeerd over twee verschillende perioden, zodat ik nog steeds in (de onderste regionen van) groep-1 speel ..... toch nog een happy end.

John Tan

"Vragen over Wereldkampioenen "

door Manuel Nepveu.

Een commentaar.

In ons vorige clubblad verscheen een stukje onder de uitnodigende titel *Vragen over Wereldkampioenen*, geschreven door onze buitenland-correspondent Willem Broekman. Leerzaam, heel leerzaam. Willem begint met een mooie zin, " In dit tijdperk van informatietechnologie moet het niet moeilijk zijn diverse gegevens van de wereldkampioenen boven tafel te halen ".

Deze zin is juist ....voor vijftig procent.

En dat is precies waar ik het met U en met hem over wil hebben. Ik neem aan dat Willem de antwoorden op de door hemzelf geopperde vragen via het Internet heeft verkregen. Dat lijkt me tenminste de strekking van zijn eerste zin te zijn. Des te opmerkelijker lijkt het dan ook dat een aantal van zijn antwoorden mij op een of andere manier niet bevielen. De reden is dit: het plukken van antwoorden van het Internet niet het hele verhaal. Er is nog zoiets als *interpretatie* en *volledigheid*.

1) Willem zegt: "...In de periode van 1560 tot 1886 zijn de volgende spelers te kwalificeren en dan volgt er een rijtje van *bekende* namen. Dat is precies de crux. Het zijn *bekende* namen. De spelers zijn bekend geworden door wat zijzelf eventueel hebben geschreven en door hier en daar een tweekampje af te werken. De bekende Ruy Lopez de Segura, bijvoorbeeld, heeft in elk geval twee matches gespeeld, tegen ene Leonardo di Bona en de thans bekendere Paolo Boi. Hij verloor ze beide. Het is dus nogal gewaagd om hem als de sterkste van zijn tijd te zien. In het rijtje van Willem komt di Bona overigens niet voor

.....
Verder zijn er zo goed als geen partijen bewaard gebleven en de enkele die aan Ruy Lopez en zijn kornuiten worden toegeschreven zijn erger dan alles wat er bij ons in de interne competitie wordt geproduceerd. Je kunt je niet voorstellen dat dat partijen zijn van de *sterkste* spelers van toen.

Kortom, het rijtje pré-wereldkampioenen is een enigszins willekeurige verzameling, ook al hadden sommigen in hun tijd inderdaad een zekere faam. Maar degenen met de beste PR-manager en degenen die "iets schaakachtigs" aan het papier toevertrouwen hadden wel de beste kans in het bovenstaande rijtje terecht te komen.

2) De lengte van de respectievelijke kampioenschappen toont ook al aan dat er iets raars aan de hand is. Van de vijf mannen die "de titel" langer in hun bezit hadden dan Aljechin zijn er drie pré-wereldkampioenen. Hoe is de lengte van *hun* kampioenschap bepaald ?

Deschappelles kwam bij een schaakclub in 1798 en verloor in 1821 een driekamp tegen Cochrane en de la Bourdonnais. In de matches werden alleen voorgiftpartijen gespeeld van zijn kant. Deschappelles schijnt

nauwelijks *gewone* partijen gespeeld te hebben, zelfs niet tegen min of meer gelijkwaardigen. Bovendien schijnt hij nogal wat uitdagingen van sterke Franse spelers te hebben afgeslagen. Hij mag dan wel door velen/sommigen *erkend* zijn geweest als de sterkste schaker van zijn tijd (althans in Frankrijk), er is geen volledig gezonde reden om hem de titel toe te kennen en de genoemde periode van 23 jaar (=1821-1798 neem ik aan) is een lachertje.

Philidor krijgt de titel maar liefst 48 jaar toebedeeld. Hoe komt dat? Wel, hij speelde in 1747 een voorgift-match met ene Stamma, verpletterde de arme en hij stierf in 1795 zonder verder nog matches gespeeld te hebben. Zo kan de hond van de burens het natuurlijk ook!

3) Wanneer je de vraag stelt naar de kortste/langste partij/match na 1886 kom je waarschijnlijk uit bij Willems antwoorden. Alleen, voor de beantwoording van deze vraag wil ik de pré-wereldkampioenen *wel* weer in de discussie betrekken. Ben ik inconsequent? Neen .... nou ja, misschien. Van veel tweekampen die in of voor de negentiende eeuw zijn gespeeld zijn de notatiebiljetten niet bewaard gebleven. Dat is niet zo verwonderlijk. Er *waren* geen notatiebiljetten. Men schreef de zetten niet op, althans men deed dat als speler niet. Veuls te vermoeiend, veuls te gecompliceerd. Van de heroïsche strijd tussen Macdonnell en de la Bourdonnais is de notatie van 85 partijen *wel* bewaard gebleven. Een oudere Engelse heer was er steeds bij en noteerde. De la Bourdonnais had een goede naam als speler en ging matches met gelijkwaardig geachte opponenten niet uit de weg. Macdonnell gold als de sterkste Britse speler, de la Bourdonnais was de sterkste Fransman. De lange strijd tussen de twee in de zomermaanden van 1834 is hoogstwaarschijnlijk inderdaad een

krachtmeting tussen de sterkste Europeanen van die tijd, want in andere landen bloeide het schaakleven nog niet zoals in Engeland en Frankrijk. Ik wil dus bij wijze van uitzondering deze match toch ook bij de "officiële" wereldkampioensmatches betrekken.

In dat geval is het ook direct de langste match. Het precieze aantal partijen dat de heren achterelkaar gespeeld hebben is in ieder geval 85 geweest, misschien nog meer. In deze match zit dan ook nog de kortste partij, of beter gezegd, de partij die Willem in het vorige clubblad laat zien is even kort als de kortste partij tussen Macdonnell en zijn tegenstander de la Bourdonnais.

Macdonnell - de la Bourdonnais, partij 54
1 e4, e5 2 f4, ef4x 3 Pf3, g5 4 Lc4, g4 5 Pc3, gf3x 6 Df3x, Lh6 7 d4, Pc6 8 0-0, Pd4x 9 Lf7x+, Kf7x 10 Dh5+, Kg7 11 Lf4x, Lf4x 12 Tf4x. Pf6 13 Dg5+, Kf7 14 Taf1, Ke8 15 Tf6x, De7 16 Pd5, Dc5 17 Kh1, Pe6 18 Te6x+, Pe6x 19 Pf6+ (1-0)

Naar aanleiding van het bovenstaande is de volgende uitspraak niet overdreven: Internet is een zegen voor de weetgierige, maar ook op Internet staan rijp en groen vrolijk door elkaar.

Referenties.

Hooper, D. Whyld, K. **The Oxford Companion to Chess**, Oxford University Press 1992.

Pam, M. **De schaaktweekamp 1834**, Uitgeverij Andriessen bv, A'dam, 1976(?)

MN

Na een afwezigheid van zo'n 2 jaar is ondergetekende met goede voornemens het nieuwe jaar ingestapt en weer lid geworden van Promotie. Vanuit een oogpunt van aantrekkelijk schaak was de start veelbelovend. In de meeste partijen gebeurde er wel iets. Van pion offers tot soms nog veel wildere taferelen.

Eén bepaalde partij spande hierbij de kroon. Nu had ik sowieso het idee om deze partij nog eens nader te bekijken, maar na de woorden van Erik Trommel dat hij op zoek was naar avontuurlijke partijen ben ik aan de slag gegaan. Ik denk dat de navolgende partij de belangrijkste avontuurlijke elementen in zich heeft. Als kijkspel boeiend, agressief van opzet, zeker niet 100 % correct maar het naspelen zeker waard al is het maar vanwege een zeker leedvermaak.

In mijn analyse heb ik geprobeerd alle fasen van de partij te belichten. Op sommige momenten uitvoeriger vanwege een aantal kritieke stellingen op het bord.

Van der Peut-Peerdeman Zoetermeer, 2 februari 1999

Weens

FASE 1: DE OPENING

1 e4 e5 2 Pc3 Pf6 3 Lc4 Pxe4

Als zwart deze zet speelt moet hij op voorhand bereid zijn een kwaliteits-offer te brengen.

Meer behoudende zetten zijn 3...Lb4, 3...Lc5 en 3...Pc6.

4 Dh5

Wit moet reageren op het zwarte schijnoffer en heeft daarvoor 3 methoden:

1. Aanname

4 Pxe4 d5 5 Ld3 dxe4 6 Lxe4 f5 en zwart staat al comfortabel

2. Tegenoffer

4 Lxf7+ Kxf7 5 Pxe4 d5 6 Df3+ Kg8 7 Pg5 (Ziet er nog heel dreigend uit) 7...Dd7 8 Pe2 h6 9 Ph3 Lc5 en ook hier staat zwart goed

3. Tegenaanval

De tekstzet. In ieder geval de beste van de 3.

4...Pd6 5 Lb3

Een absoluut niet avontuurlijk alternatief bestond hier in 5 Dxe5+ De7 6 Dxe7+ Lxe7 7 Lb3 met een vlakke stelling. Wit was gelukkig in een aanvallende modus.

5...Pc6

Ook hier kon zwart nog met 5...Le7 behoudend tewerk gaan en het kwaliteitsoffer dat later volgt vermijden.

6 Pb5

Opent de aanval op zowel c7 als f7.

6...g6 7 Df3 f5 8 Dd5

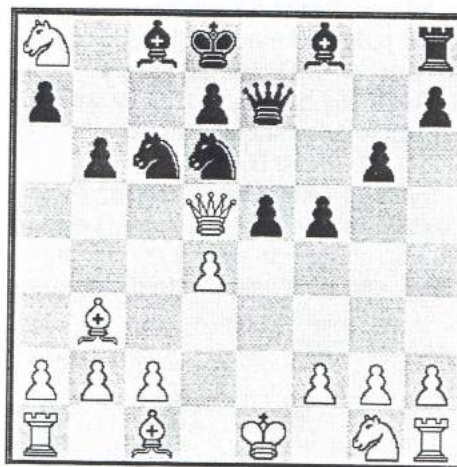
Dwingt zwart tot een kwaliteitsoffer.

8...De7 9 Pxc7+ Kd8 10 Pxa8 b6

Zwart hoopt door actief stukken spel en centraal overwicht tot een gevaarlijke aanval te komen. Het witte paard gaat vroeg of laat verloren.

FASE 2: AGRESSIEF MIDDENSPEL 11 d4 ?!!

Tijdens de partij wreef ik in mijn ogen om te beseffen dat wit deze zet werkelijk gespeeld had.

(Stelling na 11 d4)

Tot dusver had ik de stelling tot aan de 10e zet 1 keer eerder op het bord gehad in een partij tegen Eelco Kuipers zo'n 7 jaar eerder. Wit speelde het theoretisch bekende vervolg 11 Pxb6 axb6 12 d3 Lb7 13 Df3. Direct 11 d3 Lb7 is ook nog bekend.

De tekstzet was een volslagen verrassing. Ik kon moeilijk geloven dat wit met zijn opgesloten paard op a8, een kwetsbare dame op d5 en een nog onvoltooide ontwikkeling zich het openen van de stelling kon veroorloven.

11...Lb7

Tijdens de partij dacht ik dat het weinig uitmaakte of zwart nu Pxd4 speelde of 1 zet later. Nu denk ik dat 11...Pxd4 beter is dan de gespeelde zet. Zwart heeft dan een gunstiger positie ten opzichte van de theorie waarin d3 is gespeeld.

Toch is hiermee de kous nog niet af. Het kostte me heel wat tijd voordat ik me realiseerde dat 11...exd4! nog

veelbelovender is. Na 12 Pe2 La6 13 Df3 d3! 14 cxd3 Pe5 15 De3 Pxd3+ 16 Kf1 Pe4 heeft zwart een zeer sterke aanval.

12 Pf3

12 dxe5 Pxe5 13 Dd1 Lxg2 zou snel tot verlies leiden.

12 Df3 levert zoals eerder vermeld een ongunstige versie op van bekende theorie.

12 Ph3 dwingt zwart tot f4, maar heeft als belangrijke nadeel dat veld e5 niet wordt gecontroleerd.

12 Pf3 brengt de dreiging Lg5 in de stelling.

12...Pxd4

Na het uitvoeren van deze zet dacht ik alle touwtjes in handen te hebben en gunstig af te kunnen wikkelen.

12...exd4 valt nu tegen na 13 Kf1 h6 14 Lf4.

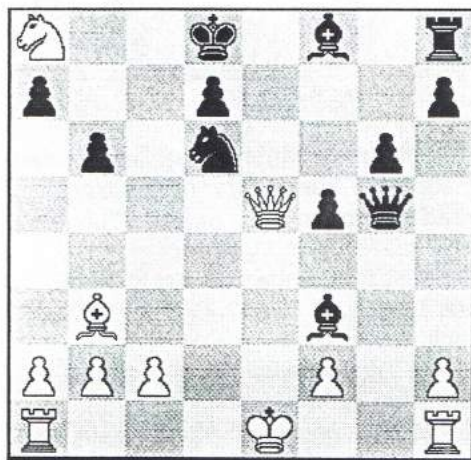
13 Lg5 Pxf3+ 14 gxf3?

Dit pakt verkeerd uit. In ieder geval beter was 14 Dxf3 met het idee 14...Dxg5 15 Ld5! e4 16 Dc3 en wit staat zeker niet minder.

14...Dxg5 15 Dxe5

Wit had weinig keus. 15 Dd3 Pxc4 16 Dxc4 Lxa8 geeft zwart materiaalvoordeel, een hangende witte koning in het midden, een verzwakte witte pionstructuur en dominante lopers.

15...Lxf3!!?

(Stelling na 15...Lxf3)

Leidt in ieder geval tot een zeer kleurrijke stelling. Een diagram waard.

Na zo'n 3 kwartier nadenken gespeeld. Zwart had nog 2 andere alternatieven:

1. Degelijk

15...De7 16 Dxe7 Lxe7 17 Pxb6 axb6 of ook 17...Lxf3 in beide gevallen met een gunstig eindspel.

2. Aanvallend

Met name hield ik me bezig met een methode om gebruik te maken van de

witte koning en dame op de e-lijn, zodoende kwam ik op 15...Lg7?!?

Na 16 Dxg7 loopt het fout af voor wit zoals blijkt uit: 16...Te8+ 17 Kf1 - 17 Kd1? Lxf3 mat- 17... Lxf3 18 Tg1 Le2+ 19 Ke1 Lg4+ 20 Kf1 Lh3+ 21 Tg2 Dxg2 mat.

Wit hoeft hier echter niet op in te gaan, na 16 Dxd6 Te8+ 17 Kf1 Lxf3 18 Dc7+ Ke7 19 Te1+ Le4 20 f3 staat wit waarschijnlijk al op winst. Ook 17...La6+ 18 c4 levert te weinig op voor zwart.

16 Ld5

De pijler van wits verdediging. Opnieuw vertoont wit sterk centraal gedrag. Naast de gespeelde zet had wit nog 2 zeer interessante mogelijkheden:

A) Slaan van de toren

16 Dxh8 De7+ en nu:

A1) 17 Kf1 Le2+ 18 Ke1 - 18 Kg1 of Kg2 Dg5 en mat - 18...Lg4+ 19 Kd2 - 19 Kf1? Lh3+ en mat volgt- 19...Pe4+. Op alle koningszetten, behalve op 20 Kc1 volgt winnend Pxf2+!! Bv. na 20 Ke3

(Analysestelling na 20...Pxf2+)

Als wit 20 Kc1 speelt volgt een klassiek stikmat na 20...Dg5+ 21 Kb1 Pd2+.

A2) 17 Kd2 Pe4+ 18 Ke3 - anders volgt Pxf2- 18...Dc5+ 19 Dd4 f4+, of 19 Kxf3 Dxf2 mat.

B. Verjagen van de dame

16 h4 Dg2! - maar vooral niet 16...Dh6 - 17 Dxh8 Dxh1+ 18 Kd2 Dxa1! 19. Dxf8+ Pe8 20 Pc7 Dd1+ 21 Kc3 De1+ en 22...Kxc7. Het is opmerkelijk hoe goed het paard op e8 staat in deze variant.

16...Lg7!

Beslissend

17 Dg3

Slaan op g7 leidt tot mat: 17 Dxg7 Te8+ 18 Kf1 Dg2 mat.

17...Te8+?

Zwart verzuimt om de knock-out uit te delen door 17...De7+ 18 Kf1 - 18 Kd2

Pe4+ en wit wordt onder de voet gelopen - 18...De2+ 19 Kg1 Lxd5 en wit is volslagen machteloos.

Eventueel direct dameruil na 17...Dxg3 18 hxc3 Lxd5 was ook nog beter dan de tekstzet. De dekking van pion h7 is dan aanwezig, hetgeen een wezenlijk verschil maakt ten opzichte van het partijverloop.

18 Kf1

FASE 3: TACTISCH EINDSPEL

18...Dxg3 19 hxc3 Lxd5 20 Txb7

Zonder tussenschaak op e8 zou dit niet gekund hebben.

20...Th8

Een leuk tactisch foeffe. Zwart ruilt een paar torens om zo zijn lopers meer gewicht te geven. Het paard op a8 is nog steeds opgesloten.

21 Txb8+ Lxb8 22 Td1

Wit probeert te profiteren van de overvolle d-lijn en indirect iets aan de benarde positie van zijn paard te doen.

22...Lc4+

Dit moest zwart wel incalculeren bij zijn 18e zet.

23 Kg2 Pe4

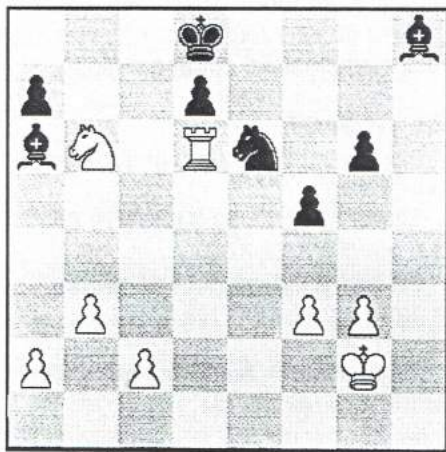
Zwart probeert een actief veld voor zijn paard te vinden en veld d6 te controleren.

24 f3 Pc5 25 Td6 Pe6 26 b3 La6

Uiteindelijk kan wit zijn paard niet meer redden.

27 Pxb6!

FASE 4: DE PIONNENSTORM

Stelling na 27 Pxb6

Gezien de omstandigheden de beste kans. Wederom een tactisch moment in de partij. Wit offert zijn paard voor 2 pionnen en hoopt zijn damevleugelpionnen snel naar voren te spelen.

27...axb6 28 Txb6 Lc8

Inmiddels begon de tijd een rol te spelen. Gelukkig is er een duidelijk plan voor handen.

29 Tb4 Pd4

Sluit de 4e rij af, ter voorkoming van Th4.

30 Tb6 Pc6

Hetzelfde principe als bij de vorige zet, maar nu met afsluiting van de 6e rij.

FASE 5: INSLUITING VAN DE TOREN

31 Tb5

Ongemerkt is de witte toren enigszins in het gedrang geraakt. Zwarts volgende zetten spelen hierop in.

31...Kc7 32 a4 Ld4!

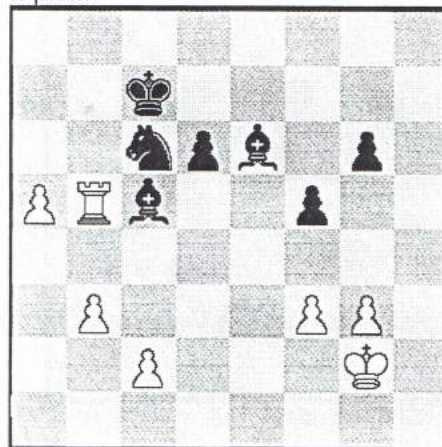
Met de sterke dreiging Kd6 gevolgd door La6 en de omsingeling is compleet.

33 Td5

Gedwongen.

33...d6 34 a5 Le6 35 Tb5 Lc5

De afronding. De dreiging Pa7 kan wit alleen pareren ten koste van zijn a-pion.

Stelling na 35...Lc5

36 a6 Lc8 37 a7 Pxa7

Hier haalde ik opgelucht adem. Wits pionnen zijn geen gevaar meer en de tijdnood was voorbij. Maar dat was dan ook alles.

FASE 6: MOBILISATIE ZWARTE STUKKEN

38 Ta5 Pc6 39 Ta1 Pd4 40 Tc1

Lb7

Langzaam maar zeker komen zwarts stukken op steeds betere posities te staan.

41 b4

Weer een tactische truc. 41...Lxb4 42. c3.

41...Lb6 42 c4 Lxf3+

Met zoiets als : de buit is binnen. Voorlopig knokt wit nog even door.

43 Kh2 Kc6 44 Tc3 g5

FASE 7: PATMOTIEVEN

45 Td3 g4

Legt min of meer de stelling vast en brengt de witspeler op een lumineus idee.

46 c5?!!

Nu de witte koning bijna pat staat probeert wit van zijn damevleugelpionnen af te komen.

46...dxc5 47 bxc5 Kxc5

Een stuk lastiger zou het worden na 47...Lxc5 48 Txd4!

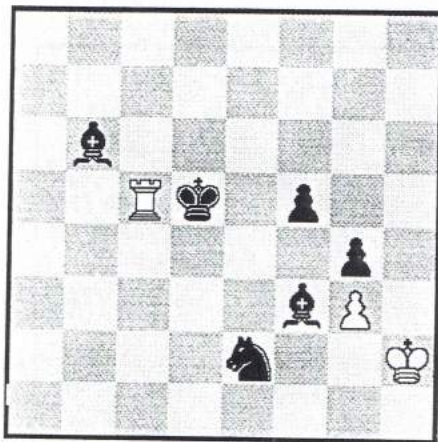
Door met de koning te nemen dacht ik alle gevaren te hebben bezworen.

48 Tc3+ Kd5 49 Tc1 Pe2

Onbedoeld de inleiding tot de volgende fase. Simpeler was 49...Ke4.

FASE 8: DOLLE TOREN??!

50 Tc5+ !

Stelling na 50 Tc5

Een volslagen verrassing op een moment dat ook de klok langzaam een rol van betekenis ging spelen. De zet past volledig in het beeld van deze partij waarin vele creatieve vondsten elkaar opvolgen. Heeft zwart nog een veilige schuilplaats voor zijn koning of heeft wit ineens een dolle toren?

50...Ke4 51 Te5+ Kd3 52 Te3+ Kc4?

De verkeerde route. 52...Kd2 was correct om het veilige veld f2 te bereiken. De vraag is nu of het zwart nog lukt om terug te keren op het rechte pad.

53 Tc3+ Kd4 54 Td3+ Ke5 55 Td5+

Dit laat de zwarte koning weer naar voren komen. Als wit zijn toren op de 3e rij zou kunnen handhaven zou het remise zijn. Gelukkig heeft zwart 55 Te3+ Kd5 56 Td3 Pd4. Dan is er geen sprake geweest van een logisch eindspelvoering, maar is er wel gelegenheid om alsnog van de zwarte toren af te komen.

55...Ke4 56 Te5+ Kd3 57 Te3+

Kd2

Op weg naar f2 in de herkansing.

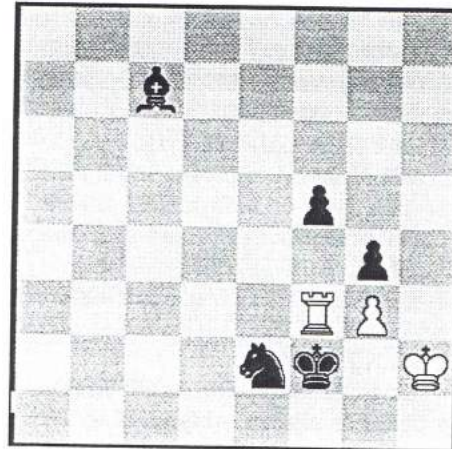
58 Td3+ Ke1 59 Td1+ Kf2 60 Td3

Lc7

Met een zucht van opluchting veegde ik zo'n beetje het zweet van het voorhoofd en dacht nu zo langzamerhand in één partij meer meegemaakt te hebben dan in een heel schaakseizoen.

FASE 9: PAT??!

61 Txf3+!

Stelling na 61 Txf3

Als je denkt alles te hebben gehad toch nog weer een konijn uit een hoge hoed.

61...gxf3

Een roemloos einde van een moegestreden toren. Misschien was 61...Kxf3 62.Kh1 Lxg3 pat! nog wel het meest toepasselijke einde geweest

FASE 10: SLOT

Na zoveel opwindung ging de partij als volgt uit:

62 Kh1 Pxd3 63 Kh2 Pf1+ 64 Kh1 Pg3+ 65 Kh2 Ke2

En hier vond wit het wel genoeg. Een groot avontuur is ten einde.

Zelden heb ik een partij gespeeld waarin zoveel gebeurde.

Zoals zo vaak in sportieve ontmoetingen zijn er 2 partijen nodig om een interessante wedstrijd te krijgen. En daar gaat het tenslotte toch allemaal om. Daarom hulde aan de tegenstander!

Nico Peerdeman

Een gevecht aan het Eind van de Wereld.

door Manuel Nepveu

De Wereld is zo plat als een pannenkoek. Na eeuwenlange research mag dit als een vaststaand feit worden aangenomen. Weliswaar zijn de meetkundige eigenschappen van de Wereld hier en daar opvallend niet-Euclidisch, maar daar zal verder onderzoek in het komende millennium vast wel een goede verklaring voor weten te vinden.

De Wereld is zo plat als een pannenkoek en aan het Eind van de Wereld ligt Stein.

Deze plek nu is heel bijzonder. Ik moet eerlijk toegeven dat ik vroeger op school niet zo best heb opgepast en ik had de vele lessen die ongetwijfeld aan deze plek zijn besteed beter moeten volgen. Ik was vrijwel alles vergeten wat men mij allemaal over Stein heeft verteld. Ik herinner mij wel dat de aardrijkskundeleraar soms op gedempte toon sprak. Nu weet ik dat hij het op die momenten over Stein moet hebben gehad.

Er zijn veel combinaties waarin Stein een glorieuze rol speelt. Zo hebben we EinStein. We hebben gehoord van ene Leonid Stein. We hebben vernomen van ene SteinItz.

Kortom, Stein speelt een belangrijke rol in de Europese cultuurgeschiedenis. Dat komt ervan als je aan het Eind van de Wereld ligt.

Toch is het een plek waar bijna niemand graag wil vertoeven. Onmiddellijk na zijn geboorte bijvoorbeeld - *onmiddellijk*- vertrokken EinSteins ouders met de jonge Ein naar Ulm. Dat was niet een echt verstandige keuze, maar dat konden ze toen nog niet weten en bovendien was alles beter dan Stein.

Dan is daar het geval Leonid Stein. Die werd op transport gezet naar de voormalige Sovjet-Unie, alwaar hij zich ontwikkelde tot een schaker van formaat. Helaas werd zijn nog jonge leventje beëindigd met of door een operatie. Men zegt dat een eveneens uit Stein afkomstige arts een verkeerd goedje in zijn lijf spoot.

Ook de familie Iets verliet Stein toen daar ook maar *enigszins* mogelijkheden voor waren. Men ging naar Oostenrijk. De naamsverandering van SteinIets naar SteinItz is dus heel begrijpelijk.

Ik heb betrekkelijk lang stilgestaan bij de betekenis van deze plaats. Daar is een reden voor. Ons Tweede moest de lange reis naar Stein aanvaarden om daar te schaken. Nu weet ik dat de KNSB soms onverantwoordelijk met zijn onderdanen omspringt, maar dat men hele achttallen naar Stein stuurt is kras. Ik vind dat daar eens een brief over geschreven moet worden. Op hoge poten, wat zeg ik, op naaldhakken! De heenreis verliep zoals heenreizen naar het Eind van de Wereld altijd verlopen: gemor onder de bemanning, sussende woorden van de teamleider ....

Teamleider? Maar die ging helemaal niet mee! Op het station van Zoetermeer, ergens dichtbij het Middelpunt van de Wereld, gaf de Teamleider de kaartjes, wees in zuidoostelijke richting en zei: "Daarheen! Veel plezier!". En voor iemand wat had kunnen zeggen zat hij op z'n fiets en spurte weg. Hij wist.

Bijna aan het Eind van de Wereld aangekomen, bij een plaatsje waar reizigers die naar het Eind van de Wereld moeten vaak beginnen te sidderen en dat in het plaatselijke dialect dan ook Sittard wordt genoemd, ontstond het eerste probleem. Hoe kom je van hieruit in Stein? Hoe kom je daar waar je eigenlijk niet wezen wil ?

Er bleek in principe een bus te gaan. Met geld en goede woorden kregen we de eigenaar zover dat hij ons naar Stein bracht. Hij zette ons af in Stein, prevelde iets in een lieflijk klinkend taaltje, wiste zijn voorhoofd af en zette er onmiddellijk de vaart in.

Stein is een plaatsje dat gerund wordt door de plaatselijke kroegbaas, diens zoon en diens kleinzoon. Zij en nog een aantal anderen hebben zich vereend in een club, het Curieus Dubieus Allegaartje.

Het is er stil op straat. Het is er schoon en de huizen zien er verzorgd uit. Steriel is een woord dat hier niet helemaal misplaatst is.

Na enig zoeken werd de plek gevonden alwaar de match gespeeld zou gaan worden.

Wij, de acht uit Zoetermeer werden ontvangen in een achterafzaaltje waar de hond van de kroegbaas drie dagen in opgesloten was geweest. Toch was de sfeer gemoedelijk. De koffie was zeker niet verkeerd en er hing een schijnbaar luchtige atmosfeer, waar de ene grap met regelmatige tussenpozen werd opgevolgd door de andere.

Mijn oude aardrijkskundeleraar heeft eens gezegd dat dat altijd zo is aan het Eind van de Wereld, daar waar de club van het Curieus Dubieus Allegaartje de boventoon voert.

Maar ik herinner me nu dat hij ook zei dat je verschrikkelijk moest oppassen.

De wedstrijd verliep dus heel gemoedelijk, maar ook heel vreemd, heel heel vreemd. Een Steiner vertelde een goede grap en slaagde erin de algehele hilariteit aan te wakkeren. Blok lachte smakelijk mee, keek vervolgens maar weer eens op z'n bord en ..... verstarde. Zes zetten gespeeld en hij stond straalverloren. Stuk weg. Vervolgens leek daar in Stein alle vechtlust als door een onzichtbare vampier weggezogen uit de spelers. Vijf keer werden geruisloos de stukken in de doos gedaan. Zelfs Boerkamp, de doorgaans zo vechtlustige, produceerde niet meer dan vijftien schamele zetten en daaronder was er niet een te vinden waarin ook maar een milligram venijn stak. Zelfs de Jongh, de doorgaans zo betrouwbare, kon in een beterstaand eindspel alleen maar vervlakkende voortzettingen vinden. Vijf remises. Maar Blok was nog niet klaar. En hij was nog niet jarig. En dat zou hij die dag ook niet meer meemaken, dat jarig-zijn dus. Ondertussen begon de atmosfeer steeds rumoeriger te worden. Mensen kwamen binnen, lieten de deur van het speelhol openstaan en het geluid van de kroeg kwam ongevraagd het speelhol binnen. Blok gaf op, murw en moe.

Nepveu had in het vroege middenspel z'n concentratie even verloren en een pion verblunderd. Zijn tegenstander was heel olijk en heel onverbiddelijk. Een nul.

Ahlers had het zwaar, maar op het moment dat hij een winnende combinatie zag sloeg hij toe. Keihard sloeg hij toe en toen de winnende combinatie teneinde was had hij een pion meer en .....een stelling minder. Hij kon meteen opgeven.

Het regende buiten. De schakende Steiners verlieten in vurige Italiaanse boliden de plek van hun zege, heel eenvoudig. Maar dat was het niet voor het Zoetermeerse achttal. Voor hen was er een probleem: hoe weg te komen uit Stein?!

Een opgeroepen taxi vertoonde weinig haast, maar uiteindelijk kwam hij dan toch. Waarschijnlijk met een gezonde portie tegenzin. Iedereen werd ingeladen en schielijk gereden naar Sittard, welks naam zo toepasselijk is. De trein weg uit het Eind van de Wereld werd verwelkomd als een houtvlot door drenkelingen. Snel reed de trein. Snel.

In Eindhoven, een plaats die al weer aardig in de buurt ligt van het Middelpunt van de Wereld, werd de trein door de acht verlaten voor een voedzaam maal in .....nee, de stationsrestaurant was gesloten. Dan maar naar het Indonesisch restaurant tegenover.

De Indonesische gerant zag ons, de verwilderden, aan. Kort daarvoor had hij al tien andere schakers moeten verwelkomen. Die waren nu nog steeds aanwezig en hij leek aarzelend te staan tegenover een verdere instroom van deze diersoort. Maar toen iedereen uiteindelijk dan toch was gezeten en hij beleefdheidshalve vroeg waar wij vandaan kwamen gebeurde er wat opvallends. Iemand gaf hem ten antwoord dat wij uit Stein kwamen. Daarop ontwikkelde zich een sardonische grijns op 's mans gelaat.

"Aha, uit Stein."

Zelden werd zoveel gezegd met zo weinig woorden.

M.N.

Aljechin de doorzetter

Het is najaar 1921. Capablanca is de nieuwe wereldtiteldrager. En hij geniet met volle teugen van zijn verworven aanwinst. De rest van de wereld begint zich langzaam te herstellen van alle oorlogsschade. Behalve Rusland. Daar woedt nog een wrede burgeroorlog. Miljoenen russen zijn genoodzaakt Moedertje Rusland te verlaten. Families die voor de oorlog hoge posities bekleden worden als bedelaars over de grens gezet. Zo ook de adel lijke familie Aljechin. Zoon Alexander vestigt zich als beginnend advocaat in Boedapest. Daar bekwaamt hij zich in zijn grootste passie, schaken. Maar echte successen, zoals die van grote meesters, zoals Capablanca of Lasker kent hij nog niet. Capablanca legt in 1922 de basis van het Londense protocol. Een eenzijdig en arrogant opgesteld contract voor toekomstige wereldtitel uitdagers. Vooral het hoofdstuk over de financiën heeft in die dagen heel wat stof doen opwaaien. De uitdager moest als bewijs van goede wil 500 dollar storten op de rekening van de titelhouder en dan zou Capablanca wel laten weten of hij met die persoon wilde spelen. Bij een eventueel accoord zou de overige 500 dollar gestort moeten worden. Tevens zou er een prijzenpot moeten worden gemaakt van 10.000 dollar, hoofdzakelijk bijeen gebracht door de uitdager. Dit financiële gedeelte heeft er voor gezorgd, dat Capablanca's grootste concurrenten uit die dagen, Nimzowitch en Rubenstein, nooit aan een tweekamp zijn begonnen. In de komende jaren verzamelt Aljechin een aantal fraaie tournooi resultaten. Bijvoorbeeld een eerste plaats in Hastings in 1922, een derde plaats in New York in 1924, een eerste plaats in Parijs in 1925. Maar ook persoonlijke successen in duels tegen wat meer gevestigde grootmeesters, zoals Reti, Sämisch en Tarrasch. In 1924 trekt hij de stoute schoenen aan en stuurt een uitdaging met 'het op goed geluk geld' naar Capablanca. Maanden later krijgt hij bericht terug. Capablanca vindt Aljechin niet de meest geschikte tegenstander. Zijn verleden laat nog te weinig toernooisuccessen zien. Een jaar later stuurt Aljechin opnieuw een uitdaging naar Capablanca. Alweer een afwijzing. Een jaar later stuurt Aljechin opnieuw een uitdaging op en weer verrekt Capablanca te spelen. In 1927 stuurt Aljechin Capablanca weer een uitdaging samen met een bericht, dat als hem deze keer weer geen eerlijke kans gegeven zou worden, hij een procedure in werking zou stellen Capablanca's wereldtitel te laten afpakken. Capablanca zwicht. U begrijpt nu wel waarom de persoonlijke verhouding tussen deze twee

grootmeesters zelfs tot op de dag dat zij stierven niet bijster goed is geweest. Het tweekamp zou in het najaar van 1927 plaats vinden in Buenos Aires. Een onbeperkt aantal partijen, totdat één kamp zes winstpunten had. Capablanca bereidde zich nooit voor, maar liet nu wel heel erg opzichtig weten geen voorbereiding nodig te hebben. Als hij meer dan 10 partijen nodig had om zes winstpunten bij elkaar te spelen zou hij al ontevreden zijn. Maar wat waren nu werkelijk Aljechins kansen. Beide grootmeesters hadden al 10 keer eerder tegenover elkaar gezeten. Drie partijen werden gewonnen door Capablanca, 0 door Aljechin en 7 remise. Je zou dus zeggen dat Capablanca verreweg de beste kansen had. Eens te meer bleek, wat een geweldige rol psychologische factoren in een tweekamp kunnen spelen. Capablanca begon vanuit een superieure instelling, hem min of meer opgedrongen door zijn gunstige onderlinge resultaten. De eerste de beste partij al leek Aljechin van die verwrongen mentaliteit van zijn tegenstander te kunnen profiteren. Op de zestiende zet blunderde de Cubaan een pion weg. En na 43 zetten van geringe inspanning geeft Capablanca de pijp aan Maarten. De tweede partij meer geluk. Maar opnieuw komt de Cubaan slechter te staan. Geluk is het enige wat de Cubaan van een 2 - 0 achterstand weghoudt. Uitslag remise. Voor Capablanca was dit zeer knullige begin niet meer dan een sein om op een hogere versnelling over te schakelen. En meteen resultaat. In de derde partij wordt Aljechin dan ook geforceerd, maar geruisloos van het bord af getimmerd. Meer dan verpletterd, zoals Capablanca het noemde. Na tien partijen had Capablanca zijn achterstand met regelmatig superieur spel omgebogen in een 5½ - 4½ voorsprong. Of hij door het betrekkelijke gemak waarmee hij Aljechin om de oren sloeg voor de tweede keer in slaap werd gesust, of dat hij onbewust een mentale klap had gekregen van de gemiste winsten in de vierde, vijfde en negende partij, die allemaal door Aljechin nog net remise werden gehouden (volgens Lasker geeft dit op het kantje remise maken de zwakkere partij een belangrijke psychologische rugsteun) is onduidelijk. De elfde partij levert een beeld van vier dames op het bord, maar Aljechin promoveert één tempo eerder en incasseert na een knallende ontknoping het volle pond. Capablanca is zo van de kaart, dat hij de volgende partij ook wegblundert. De gehele schaakwereld staat op zijn kop. De grote Cubaan verliest twee partijen achter elkaar. Aljechin staat inmiddels op drie winstpunten. De winstmarge wordt steeds kleiner. Nog maar drie punten en de Cubaan is de titel kwijt. Deze gedachte heeft geen goede uitwerking op zijn spel, want hij dwingt zichzelf tot

risicoloos spel. Maar ook de winstkansen van de Cubaan zelf nemen hierdoor dramatisch af. Dat verklaart de regen van remises tijdens deze match. Op 34 partijen maar liefst 25 remises. Stapje voor stapje kruipt Aljechin naar de vijf winstpunten. Capablanca heeft er dan nog maar drie.

Nog maar één winstpartij heeft de Rus nodig. Hij probeert het. De 33ste partij zal hij alles op alles zetten. Hij moet winnen, ondanks dat hij zwart heeft. Maar Capablanca weet deze agressiviteit nog net te pareren. Opnieuw neemt Aljechin zich voor in de volgende partij verwoestend uit te halen. Hij voelt zich goed. Hij zal niet eerder achter het bord vandaan stappen of die laatste punt moet binnen zijn. De opening wordt Damegambiet. Binnen een korte tijd weet Aljechin zich een meerderheid op de damevleugel te creëren. Na een afruilsessie moet een pluspion de doorslag geven. Capablanca vecht voor alles wat hij waard, maar na 82 zetten moet hij het onderspit delven. Hij verliest de partij en daarmee zijn titel. Toch blijft het een onvergetelijke partij met een bijzonder verkwikkend en leerzaam toreneindspel. Veel plezier tijdens het naspelen!

Alexander Aljechin - Raoul José Capablanca
34ste en laatste partij van dit tweekamp

1. d4 d5 2. c4 e6 3. Pc3 Pf6 4. Lg5 Pbd7
Standaard damegambiet. Veel gespeelde opening tijdens dit tweekamp. Natuurlijk niet het beginnersvalletje 5. cxd5 exd5. Pxd5? 6. .. Pxd5! 7. Lxd8 Lb4+ met stukverlies voor wit. 5. e3 c6 6. a3 .. Een door Aljechin frequent gespeeld pionzetje in deze stelling tijdens het tweekamp. Het kost één ontwikkelingszet. De bedoeling is een toekomstig schaakje van de zwarte dame via e7 op b4 te omzeilen, waarna spoedig dameruïl moet volgen. Met een bijna onvermijdelijke remise in deze stelling. En op remise zat Aljechin niet te wachten. 6. .. Le7 7. Pf3 0-0 Door deze tweekamp kwam het in de mode de ontwikkeling van de witte koningsloper zo lang mogelijk uit te stellen. Dit om tempoverlies, na het slaan van dxc4, zo ver mogelijk in het spel te laten plaatsvinden. Wit moet nu wel met zijn koningsloper uitkomen en neemt het tempoverlies maar op de koop toe. 8. Ld3 dxc4 9. Lxc4 Pd5 Zwart poogt uit zijn verkrampde positie te komen doormiddel van loperruïl. 10. Lxe7 Dxe7
Nu zien wij het effect van de zesde zet. Wit kan zijn paard op c3 ruilen of verplaatsen zonder de dames te hoeven ruilen.

diagram na de 10de zet van zwart

11. Pe4 Pf6 12. Pg3 c5 Capablanca bevrijdt het zwarte spel en probeert het witte centrum aan te tasten. Het is duidelijk dat als zwart deze zet zou nalaten de situatie op den duur als hopeloos beschouwd moet worden. 13. 0-0 Pb6 Capablanca geeft als commentaar dat het zwarte damepaard in een Damegambiet meestal niet zo goed staat op b6. Maar er moet een klein positionadeel getolereerd worden om in deze situatie de dameloper te kunnen ontwikkelen.

14. La2 cxd4 15. Pxd4 .. Bij 15. exd4.. verkrijgt zwart een sterk veld voor een paard op d5. 15. .. g6 Capablanca wil heerschappij over f5 verwerven. 16. Tc1 Ld7 17. De2 Tac8 De strijd om de c lijn is in volle gang. Capablanca zei later dat Tfc8 nog iets geraffineerder zou zijn geweest. Het toekomstige strijdgebied is de damevleugel en het is van strategisch belang daar de stukken naar toe te brengen. Liefst zonder tempoverlies. 18. e4 e5 Zwart vermijdt tegen elke prijs toekomstige zwakke velden op d6 en f6 na opstoten van de e pion naar e5. Het nadeel is nu wel, dat wit de vooruitgeschoven pion voor de aanval gaat gebruiken. 19. Pf3 Kg7 20. h3 h6 Beide spelers maken gebruik van een tijdelijke rust op het bord om noodzakelijke verbeteringen aan te brengen. Wit vermijdt een penning en zwart "ruimt zwakke velden op". Aangezien beide kampen het doen ontstaat er geen tempoverlies. 21. Dd2 Le6 Een pijnlijke zet. Geen fout, want zwart wil heerschappij op de witte centrumvelden blijven behouden. Maar helaas wordt pionverlies op de a lijn nu onvermijdelijk. De kiem van het zich langzaam aftekenende verlies is gelegd. Wit verkrijgt in een toch al luxe positie een pionnenoverwicht op de damevleugel. 22. Lxe6

Dxe6 23. Da5 .. Ja, de consequentie van de voorgaande zetten. Was het die prijs wel waard, hebben veel grootmeesters zich later afgevraagd. Gezien het verdere verloop zou men geneigd zijn deze vraag met nee te beantwoorden. Wij zullen zien. **23. .. Pc4 24. Dxa7 Pxb2 25. Txc8 ..** Wit beoogt ten volle profijt te gaan trekken van zijn gezonde pluspion en wil het materiaal aan beide kanten reduceren. Tevens is wit bang dat hij initiatief verliest na **25. Dxb7 Tb8 25. .. Txc8 26. Dxb7 Pc4 27. Db4 Ta8 28. Ta1 Dc6 29. a4 Pxe4** Ogenscheinlijk is de stelling materieel gezien in evenwicht gebracht, maar er volgt nu een stukje prachtig tactisch samenspel tussen de witte stukken om de pluspion terug te winnen. Typisch Aljechin. **30. Pxe5 Dd6 31. Dxc4 Dxe5 32. Te1 Pd6 33. Dc1 ..** De witte stukken werken zo soepel samen, dat zwart geen enkel moment de kans krijgt het initiatief naar zich toe te trekken. Zie de 32ste zet van wit. Na enige stellingsverbetering aan de kant van zwart beantwoordt wit exact op tijd met een nieuwe dreiging. Wit ruilt natuurlijk niet af, omdat dan de witte a pion op de korte termijn onverdedigbaar wordt. En de partij zou wederom in remise eindigen. Aljechins winstmarge is maar heel krap en hangt voorlopig alleen af van het zwakke pionnetje op de a lijn. **33. .. Df6**

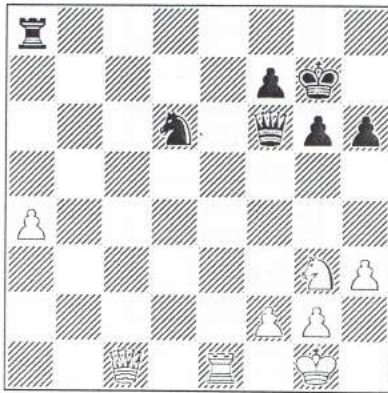

diagram na de 33ste zet van zwart

34. Pe4 Pxe4 35. Txe4 .. En de pluspion is voorlopig gedekt. **35. .. Tb8** Verkrijgt heerschappij over b2. **36. Te2 ..** Dekt b2. **36. .. Ta8** Toch maar weer op die pion drukken. **37. Ta2 Ta5** Zwart verhindert verder oprukken. **38. Dc7 ..** Alle bedreigde punten zijn voorlopig gedekt, wit besluit zijn energie te zetten op het uitbuiten van de pluspion. **38. .. Da6** Zwart kan niet anders dan de verdedigersrol aannemen. **39. Dc3+ Kh7 40. Td2 ..** Met de tactische val

41. Td8 .. en de partij is geforceerd gewonnen.

40. .. Db6 41. Td7 Db1+ 42. Kh2 Db8+ 43. g3 Tf5 44. Dd4 De8 Beide spelers zijn ware kunstenaars in het manoeuvreren. **45. Td5 Tf3** Zwart mag de torens niet afruilen, want dit soort van dame eindspelen is vrijwel altijd gewonnen voor degene die de pluspion heeft. **46. h4 Dh8 47. Db6 Da1** Niet **47. .. Da8 48. Td8 Dxa4 49. Db2 ..** En zwart kan verlies niet meer afwenden. Veld b2 speelt een belangrijke rol in dit gedeelte van de partij. **48. Kg2 Tf6 49. Dd4 Dxd4 50. Txd4 ..** Zwart weert zich kranig tegen de vreselijke tactische dreigingen. Het spel beweegt zich nu in de richting van een heel ander speltype. Een klassiek toreneindspel. **50. .. Kg7** Zwart probeert zijn koning zo snel mogelijk naar de witte pluspion te brengen. De reden is natuurlijk om de pion onder druk te houden, zodat de zwarte toren vrij komt voor de aanval. **51. a5 ..** De waarde van een vrijpion stijgt naar gelang deze dichterbij de overkant komt. **51. .. Ta6** Logisch dat zwart een verder oprukken onmogelijk maakt. **52. Td5 Tc6** De beste uitgangspositie voor de toren is achter de eigen pion, omdat deze dan de pion als het ware voort kan stuwten. Tevens wordt de zwarte toren daardoor enorm in waarde gereduceerd. Vandaar zwarts 52ste zet. Hij probeert wit ertoe te verleiden voor zijn eigen a pion te gaan staan. **53. Td4 Ta6 54. Ta4 .. 54. .. Kf6**

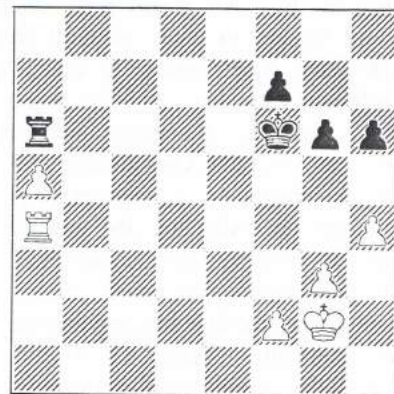

diagram na de 54ste zet van zwart

55. Kf3 Ke5 56. Ke3 h5 Duidelijk is het verschil in activiteit tussen de twee torens te zien. Zwart heeft een passieve toren. Die staat dusdanig inefficiënt opgesteld, dat zwart voortdurend moet opletten dat de witte koning niet binnen kan dringen. Wit van zijn kant vreest echter niets, want de zwarte koning kan niet eens over de 4de rij heen komen. Normaal gesproken zou Capablanca nu wel gestopt zijn, maar hij moest door spelen en hopen op een blunder.

Immers zijn wereldtitel hing van deze partij af. 57. **Kd3 Kd5 58. Kc3 Kc5 59. Ta2 Kb5**

60. **Tb2+ Kc5 61. Ta2 Kb5 62. Kd4 Td6+**

63. **Ke5 Te6+ 64. Kf4 Ka6** Zwart heeft onder de omstandigheden de meest ideale opstelling gevonden. De toren is weer vrij en het stopveld is nog steeds bezet. Helaas is de vrijpion zo enorm ver van de andere vleugel af, dat de zwarte koning nooit meer op tijd op de koningsvleugel kan komen. En daarop berust Aljechins plan. 65. **Kg5 Te5+ 66. Kh6 Tf5** En de witte koning is binnen. Het einde nadert nu snel. 67. **f4 Tc5 68. Ta3 Tc7 69. Kg7 Td7 70. f5 ..** Wit fragmenteert de zwarte pionnenstelling. 70. **.. gxf5 71. Kh6 f4 72. gxf4 Td5 73. Kg7 Tf5 74. Ta4 Kb5**

75. **Te4 Ka6** Slaan staat gelijk aan opgeven.

76. **Kh6 Txa5** De witte vrijpion heeft zijn nut gehad en kon toch niet aan de overkant komen. De zwarte koning staat te ver van de koningsvleugel af om wits acties nog te kunnen indammen. 77. **Te5 Ta1 78. Kxh5 Tg1 79. Tg5 Th1 80. Tf5 Kb6 81. Txf7 Kc6 82. Te7** Wit snijdt de zwarte koning de pas af, zodat er geen verweer meer bestaat tegen de doorlopende pionnen. En het is afgelopen. Achteraf liet Aljechin weten dat hij deze partij de mooiste partij van het gehele tweekamp vond. Hij verliest in deze partij geen enkele keer het initiatief. En dat was tegen Capablanca nog door geen ander schaker vertoond Immers Lasker, de wereldkampioen voor Capablanca die toen nog steeds grote faam genoot, had na zijn verlies in 1921 uit zijn mond laten vallen: De man (Capablanca) is onverslaanbaar!! Velen schakers hadden Aljechin geen enkele winstpartij gegeven. Sommige schakers zoals Bogojubov en Tarrasch voorspelden dat Aljechin misschien 1 hoogstens 2 partijen zou kunnen winnen. Maar dat Aljechin als winnaar uit het tweekamp te voorschijn zou komen had niemand verwacht. Achteraf hoorde men weinig klagers. Iedereen vond het eigenlijk wel rechtvaardig dat zo'n verwende arrogante figuur als Capablanca nu eindelijk is de les gelezen werd. Immers wie zit er te wachten op een toernooiwinnaar die voortdurend om zich heen aan het tetteren is dat hij tijdens zijn "voorbereiding" niet eens de moeite genomen heeft zijn stukken uit de doos te halen. Alleen Capablanca vond dat hem de titel op een onsportieve wijze was afgenomen.

MvS

OPLOSSING KERST CRYPTO

Er zijn in totaal 9 oplossingen binnen gekomen welke allemaal goed waren. Een ongekend aantal. Na loting zijn de volgende prijswinnaars uit de bus gekomen: 1^e prijs fl 25,-- Chris Schoon, 2^e prijs fl 15,-- Rob de Vries, 3^e prijs fl 10,-- Jan van Wijnen. De zin was: *Vrees niet want ik verkondig u grote blijdschap.* Tot de volgende keer. Henk Breugem.

Bra v oure
Vie r kamp
Ooi e vaar
Spe e ltijd
Wed s trijd
Tie n kamp
Kon i ngin
Alj e chin
Has t ings
Aan w inst
Rev a nce
Win n aars
Fan t asie
Per i odes
Den k fout
Sla v isch
Tor e nzet
Ave r bach
Hoe k veld
Gew o nnen
Blu n ders
Ran d pion
Pos i ties
Mis g reep
Sta u nton
Han g pion
Toe r nooi
Fav o riet
Kas t elen
Twe e kamp
Clu b huis
Ges l oten
Str ij dend
Ein d spel
Plu s pion
Dis c endo
Roc h eren
Sch a kers
Kas p arov
22 keer letter o

De schaakmysteries van Sherlock Holmes [deel 3]

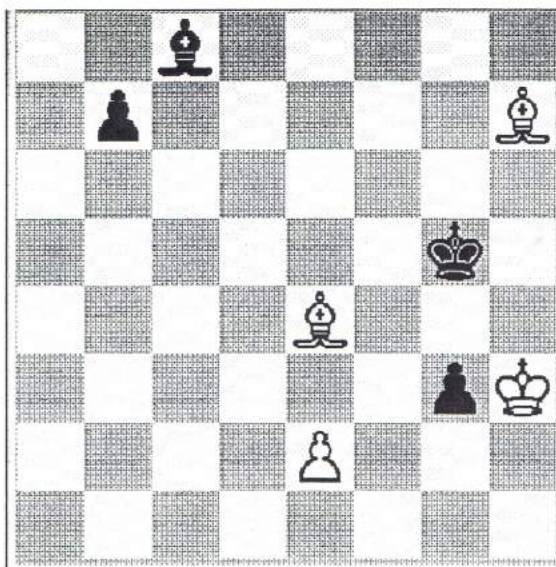
Dit keer een korte aflevering, omdat de redactie mij min of meer verraste met de deadline. Ik moest kiezen tussen Studio Sport op Nederland 2, one-hundred-and-eeeeeeeeeeeeeeeeeeeighty op SBS-6, en Word op mijn PC. Volgende keer wellicht weer nieuwe voorbeelden en/of een opgave, nu alleen de oplossing en "prijsuitreiking" van de opgave in het vorige nummer.

Uitslag prijsvraag

De vraag was:

Waar bevindt zich de oorspronkelijke witte witveldige loper (die van f1 dus)?

Nogmaals: dat beide witte lopers op een wit veld staan behoort U in dit soort opgaven niet te verbazen (minor-promoties zijn volstrekt legaal).

Het antwoord is: In het doosje! (Of zo U wilt: naast het bord!)

In plaats van de oplossing uit het boek voor U te vertalen (met het risico van vertaal- en/ of interpretatie-fouten) neem ik de tekst uit één van de inzendingen (vrijwel) over, en wel uit die van niemand minder dan onze voorzitter, die het minstens zo duidelijk uitlegt. Ziehier:

Geen van beide witte lopers komt oorspronkelijk van f1. De oorspronkelijke loper op f1 is daar (op f1) geslagen. Verklaring: Wit staat schaak. Gezien de positie van de zwarte loper met de pion op b7 is dit schaak niet ontstaan via een zet met die zwarte loper. Een aftrekschaak door een koningszet kan ook niet, omdat de zwarte koning niet van f5 gekomen kan zijn. Immers met de koning op f5 staat zwart schaak, en wit kan onmogelijk in één zet met twee lopers schaak hebben gegeven. Een eenvoudig aftrekschaak door g4-g3 kan ook niet omdat wit ook met de pion op g4 al schaak staat. Blijven over twee mogelijkheden: zwart heeft een witte pion op g4 *en passant* geslagen, of door h4xg4, of door f4xg4. In beide gevallen moet de laatste zet van wit g2-g4 zijn geweest, en met pionnen op zowel e2 als g2 kan geen van beide lopers van f1 zijn gekomen. Beide witte lopers zijn dus door (minor-) promoties op het bord gekomen en de oorspronkelijke loper van f1 moet op zijn beginveld door zwart zijn geslagen. De volgende toevoeging staat wel in de inzending van Bas van de Graaf, maar niet in het boek: Van de twee bovengenoemde mogelijkheden is overigens de eerste onmogelijk. Immers met de witte pion op g2 en de zwarte pion op h4 staat wit schaak, en er is geen enkele zwarte zet mogelijk (zie boven) die deze stand op het bord kon brengen. Conclusie: de stelling is ontstaan via 1.... f-f4+; 2. g2-g4 f4xg3 e.p.

And the winner is ...

Resteert het toekennen van de uitgeloopte fles wijn. Behalve flink wat mondelinge en/of toegezegde schriftelijke inzendingen (flauwe smoes: "mijn modem is stuk!") waren er zes echte inzendingen, waarvan één zelfs per klassieke post (met zo'n postzegel op h8). Ze waren allemaal goed, zij het dat de toelichtingen uiteenliepen van summier tot uitgebreid. De jury (ondergetekende dus) heeft besloten dat degene met de minste tijdnood (de eerste inzender dus) tot winnaar wordt uitgeroepen. Gefeliciteerd Frans Martens! En mijn complimenten aan de andere inzenders!